

DRIFTSPLAN FOR DIRDALSELVA

Maleri av Alf Terje Voll

2016 -2021

Dirdalselvas Fellesforvaltning SA

Innledning	3
Del 1	4
Målsetting	4
Historikk	4
Del 2	7
Generell beskrivelse av vassdraget	7
Lakseførende strekning	7
Vannføringsforhold og reguleringer	8
Vannkvalitet og forsuring	9
Fysiske inngrep	9
Del 3 - Biologiske forhold	10
Artsmangfold	10
Fangst og bestandsutvikling	10
Sjøaure	12
Gytebestandsmål, bestandsstatus og fangstandel	12
Ungfisk	14
Kultiveringsvirksomhet	14
Rømt oppdrettslaks	15
Effekter av lakselus	15
Fiskesykdommer	16
Gyte og oppvekstforhold	16
Sidebekker	16
Potensielle gyte- og oppvekstområder Giljajuvet	17
Del 4 – Næring og rekreasjon	18
Organisering	18
Fisketrykk	18
Utfordringer og mulige negative følger av økt fisketurisme	19
Markedsføring	20
Målsetting næring – rekreasjon	20
Oppsyn	20
Del 5 - Biologisk handlingsplan	21
Fiskebiologiske undersøkelser	21
Kontrollert beskatning	21
Fangstrapportering og skjellinnsamling	21
Forebygge spredning av fiskesykdommer	22
Håndtering av rømt oppdrettslaks	22
Kultivering	22
Fiskepassasje i Giljajuvet	22
Bedre oppvandringsmuligheter og habitattiltak i sidebekker	22
Bevare og utbedre kantvegetasjon	23
Forhindre nye inngrep i vassdraget	24
Bifangster av laks og sjøaure i brislingfiske	24
Fastsette grense sjø-elv.	25
Tiltaksliste	25
Tiltaksliste biologisk del	26
Tiltaksliste næring og rekreasjon	27
Referanser	28
Nyttig informasjon, Samling av lenker	29

Dirdalselvas Fellesforvaltning SA

Innledning

Driftsplan for Dirdalselva har i mange år vært på agendaen i elveeierlaget, men av ulike årsaker har denne saken ikke blitt aktualisert før nå. Behov for organisering av elveeierne og fiskekortsalg, samt daglige forvaltningsoppgaver har blitt prioritert fremfor arbeid med driftsplan.

I 2008 søkte vi Fylkesmannen i Rogaland om støtte til utarbeidelse av driftsplan og fikk innvilget kr 50.000.- til dette arbeidet.

Vi innså etter hvert at det var behov for faglig bistand for gjennomføring av driftsplanen, og derfor ble dette da utsatt på ubestemt tid og først i 2014 ble det vedtatt oppstart og det ble søkt Gjesdal Kommunes Fiskefond om ytterligere kr 50 000.- i tilskudd, som ble innvilget.

Til den biologiske del av driftsplanen meldte det seg behov for en kartlegging (bonitering) av gyte- og oppvekstforhold for fisk i vassdraget. Vi kontaktet regulanten i vassdraget Sira Kvina Kraftselskap som var villig til å finansiere denne delen av driftsplanen og på oppdrag fra regulanten gjennomførte Uni Research Miljø høsten 2013 og våren 2014 **Gydefisktelling og habitatkartlegging i Dirdalselva**. Rapporten er tilgjengelig på www.dirdalselva.no.

Uni Research Miljø (v/Helge Skoglund) ble etter dette forespurt om bistand til å fullføre driftsplanen, og dokumentet du nå leser er resultatet av dette samarbeidet.

Vi håper planen kan være et hjelpemiddel for fremtidig forvaltning av elva med dens ressurser og at planen brukes aktivt som en arbeidsplan i forvaltningen. Planen er ment å være retningsgivende, men ikke statisk. Den må gi rom for justeringer og tilpasninger til situasjoner som måtte oppstå både av ressurs- og driftsmessig art. Derfor er det meningen at driftsplanen skal revideres hvert 5. år, eller når behov oppstår.

Vi har et ansvar for å sikre at Dirdalselva har gode fiskebestander også for fremtidige generasjoner og driftsplanen skal danne grunnlaget for dette arbeidet.

Arbeidsgruppen for driftsplanen har foruten Uni Research Miljø i hovedsak bestått av styret i Dirdalselvas Fellesforvaltning og oppsynet i elva.

Vi vil med dette takke alle som har bidratt !

Planen blir sendt på høring til berørte grunneiere, Sira Kvina Kraftselskap, Gjesdal Kommune og Fylkesmannen i Rogaland

Planen er behandlet og vedtatt på årsmøte for Dirdalsels Fellesforvaltning SA den 1.03.2016
Godkjent driftsplan m/ eventuelle vedlegg blir offentliggjort på <http://www.dirdalselva.no>

Dirdalselvas Fellesforvaltning v/styret :

Terje Gilja, Oddmund Dirdal, Tor Arne Øvrebø, Arne Bård Gilje, Ivan Veen, Nils Haaland, Ola Andreas Byrkjedal, Karstein Kjærvoll

Del 1

Målsetting

- Sikre at naturlige bestander av anadrom laksefisk forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares
- Dirdalselva skal være ei sykdomsfri elv med en god fiskebestand
- Sikre (og restaurere) gode gyte og oppvekstområder for anadrom fisk, vern mot inngrep i elv/bekker
- Sikre oppgang av fisk, gyting, oppvekst ved at det er nok vann i elva (minstevannføring)
- Ivareta de lovpålagte forvaltningsoppgavene gitt i Laks- og innlandsfiskeloven med tilhørende forskrifter (<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-05-15-47?q=laks>)
- Forvalte fiskeressursene i vassdraget, til beste for medlemmene innenfor rammene av en bærekraftig ressursforvaltning.

Dirdalselva skal gi:

- En høy produksjon av fisk gjennom en planmessig og langsiktig forvaltning av vassdraget
- Et økonomisk utbytte til grunneiere som en del av eiendommens ressursgrunnlag
- Et positivt bidrag til verdiskapingen i bygda
- Gode og varierte fritidstilbud til lokalbefolkningen og besøkende

Historikk

Utdrag fra gards- og ættesoge for Dirdal

Frå 1797 bygsla tri brukarar på Dirdal laksefisket i Dirdalselva av lagmannen i Stavanger. Brukarane var Tormod Tormodson d. e. (br. 1), sonen Tormod (br. 3) og Ådne Rasmusson (br. 5). For lakseretten skulle dei betala 10 riksdalar i året og 1 rdl. og 24 s. for "den første og bedste laks". Laksefisket i elva var i sameige mellom brukarane.

I 1811 fekk dei tri brukarane på Dirdal kongeskøyte på laksefisket for 500 rdl. Fisket skulle drivast i sameige og det skulle gjelda for strekninga frå begge sider av elvemunningen til og med Bruhølen. Dei tri brukarene var: Tormod Tormodson d.e. med ½ part, Ådne Ådneson og Tormod Tormodson d.y. med ¼-part kvar. Dirdal Laxefiskeri hadde eige matrikelnummer. I matrikkelen frå 1838 var det fire partar i Laksefiskeriet, med løpenr. 43, 44, 45 og 46.

I matrikkelen frå 1850 kom det nye løpenummer med 5 partar; 200-204. I 1889 hadde Dirdal Laxefiskeri fått eige gardsnr. 79, med dei same løpenr. I 1906 var l.nr. blitt til fem bruksnummer. Bøndene kunne leiga ut parten i Dirdal Laxefiskeri, om dei ville det, eller dei kunne leiga ut heile fisket.

Frå 1811 til slutten av 1890-åra blei lakse- og aurefisket til Dirdal Laxefiskeri i fellesskap drive med kastenot i sjøen og i Hagahølen og Bruhølen. Etter 1900 var det nok ingen som fiska med kastenot lenger. Men fleire plasser i elva blei «kjær» brukt som fiskemetode. Fisket i elva ovanfor Bruhølen, fram til Kjærvoll, og den vestlege bredda av elva, fram til og med Gilja, blei drive i sameiger. Partane følgde landsskulda til bruka. Frå 1889 og i fleire tiår, blei elva utleigd til sportsfiskarar.

I 1889 blei alt fiske i Dirdalselva utleigd til politimeister Henrik Finne og P. Johnsen fra Stavanger. Kontrakten skulle gjelda i 20 år, med rett til fornying. Dei skulle ha all rett til fisket i heile elva, like til Giljajuvet. Brukarane frå Dirdal, Nødland og Gilja skulle då ha 665 kr. årleg i leige, fordelt på kvar gard

og kvart bruk. Forpaktarane/leigarene hadde rett til framleige av fisket og kunne seia opp kontrakten innan 1. januar i oppsigelsesåret.

Kontrakten ble sagt opp etter kort tid, men nye leiekontrakter ble inngått med nye leietakere.

Det ser ikkje ut for at Dirdalselva etter 1900 var noko god lakseelv, så leigarane kunne ikkje få mykje igjen for pengane sine. C. Middelthun med fleire, sa opp leieavtalen etter åtte år. I følge ein oversikt frå Fiskeri-inspektøren i åra 1905-1908, må Dirdalselva ha vore ei av dei dårlegaste lakseelvene i landet. Det var då registrert 130 lakseelver. I 1905 var det 13 elver med ein laksefangst på under 50 kg. Dirdal var ei av dei med berre 26 kg. Året etter er ingen fangst nemnd. I 1907 var det registrert 29 kg laks og aure, som hadde ein verdi på 46 kr. I 1908 blei det fiska 30 kg, med ein verdi på 55 kr. Dei beste elvene i Rogaland, var då Hå- og Figgjoelva, med ca. 2.000 kg kvar.

Dirdal Elveeigarlag blei oppretta i 1965. Laget skulle ha som oppgåve å forvalta fiskeresurssane på vegne av elveeigarane, i tillegg til å vera bindeledd mellom offentlege organ og eigarane. Det skulle vera ein interesseorganisasjon for heile Dirdalselva, til Giljajuvet. Styret bestod av fem personar, der det vekselvis skulle vera tri medlemmer frå Gilja og to frå Dirdal. Dei første styremedlemmene var Bjarne Dirdal, Rudolf Dirdal, Tomas Gilje, Torstein S. Gilje og Alfred Kjærvoll.

Dei viktigaste sakene for laget skulle vera å bevara elvevatnet reint og opparbeida ein fiskestamme for å forbetra fisket i elva. For å få dette til, ville ein prøva å setja ut yngel. Alfred Kjærvoll hadde arbeidd med lakseyngel i fleire år, så han hadde erfaring med dette. Han hadde eit klekkeri på Kjærvoll, der han klette ut lakseyngel og hadde i fleire år sett han ut i bekkene. Sonen, Karstein, fortsette arbeidet med å klekka ut lakseyngel og setja han ut. Etter at elveeigarlaget blei oppretta, delte også andre elveeigarar på denne oppgåva. Dirdalselva har hatt varierende vassføring, slik at rogn som laksen hadde gytt, i nokre tilfelle blei øydelagd. I flaum kunne ho bli graven opp og teken med flaumvatnet, eller ho kunne bli liggjande på grunt vatn. I tørkeperiodar ville då denne rognen tørka inn.

I 1982 blei Dirdalselva regulert av Sira-Kvina kraftselskap. Det blei då gjort fiskeribiologiske undersøkingar. Dei konkluderte med at det var svært lite laks i elva, men det blei funne mykje sjøaure. Elvevatnet på den tida var for surt for laksen, men auren klarte seg godt. Sira-Kvina blei pålagde å setja ut 2.000 sjøauresmolt (ca 2 år gamal fisk) pr. år. Den siste smolten (10.000 stk) som blei sett ut, var i 1995. Klekking, oppforing og utsetjing av smolten, blei utført av forskningsstasjonen, Norsk Bioakva, (nå Ewos Innovation) som då var etablert på Dirdal. Men utsetjinga blei stoppa av Fylkesmannen, som var redd for sjukdom i elva.

Åra 1990 og 1991 var gode lakseår. I juni 1990 blei det sett ut 10.000 lakseyngel og 3.800 auresmolt. Elveeigarlaget måtte stoppa utsetjinga av lakseyngel i 1990, fordi det ikkje var søkt om konsesjon for klekkeriet. Dirdalselva var under Jæren og Dalane Laksestyre.

Terje Gilja blei vald til formann i 1992, og fungerte som kontaktperson i laget fram til 2008. Det siste årsmøtet blei halde i 1997, og i tida etterpå var Elveeigarlaget lite aktivt. Etter kvart som vasskvaliteten blei betre i elva, kom laksen tilbake. Det såg ikkje ut som at reguleringa av elva hindra vandrainga til fisken. I 1993 var fisketiden for elva frå 1.juni – 15 september.

I 2007/2008 blei det halde eit nytt skifte av fisket i Dirdalselva for gardane, Dirdal, Holmen, Steinskog og Dirdal Laksefiskeri. Som eit resultat av dette, blei Dirdal Laksefiske oppretta den 3. desember 2008. Då danna desse gardane, med til saman 16 grunneigarar, eit fiskesameige, med kvar sin andel/part. Formålet var ei felles utleige med fiskekortsal. I tillegg fekk brukarane kvart sitt grunneigarkort, til bruk i dei sonene dei hadde fiskerett.

15. juni 2011 blei det så danna eit nytt elveeigarlag for eigarane av fisket i heile Dirdalselva. Alle brukarane, frå Dirdal t.o.m. Byrkjedal, blei samde om å gå i lag om ei sams forvaltning av fiskeriet. Det fekk namnet Dirdalselvas Fellesforvaltning. Denne fellesforvaltninga består av Dirdal Laksefiske (sone 1, 2 og 3), Gilja Grunneigarlag (sone 4), Kjærvoll (sone 5), Nødland fiskevald (sone 6), og Oppstrøms Byrkjedal fiskevald, med til saman 33 grunneigarar (på lakseførende strekning). Byrkjedal fiskevald forvaltar elva ovanfor Giljajuvet, som for tida ikkje er lakseførende.

Dirdalselvas Fellesforvaltning har ei eiga heimeside, der fiskekorta blir lagde ut for sal på Internett. Alle grunneigarane fekk tildelt grunneigarkort etter eigarparten sin. Sesongen er nå frå 15. juni til 31. august. Fisket i elva er delt opp i seks soner som er merka med skilt.. På enkelte strekningar har ikkje grunneigarane vore interesserte i å leiga ut fisket, så heile elva er ikkje leigd ut. Enkelte stader har ivrige laksefiskarar sett opp fiskebuer. I sone 1 er det t.d. bygt ein ny gapahuk.

Dei siste åra har det vært ei svært god utvikling av laksebestanden i Dirdalselva og elva har etter kvart blitt ei populær fiskeelv i Rogaland.

Ca 400 laksefiskere besøker dalen årlig i håp om å fanga "storlaksen".

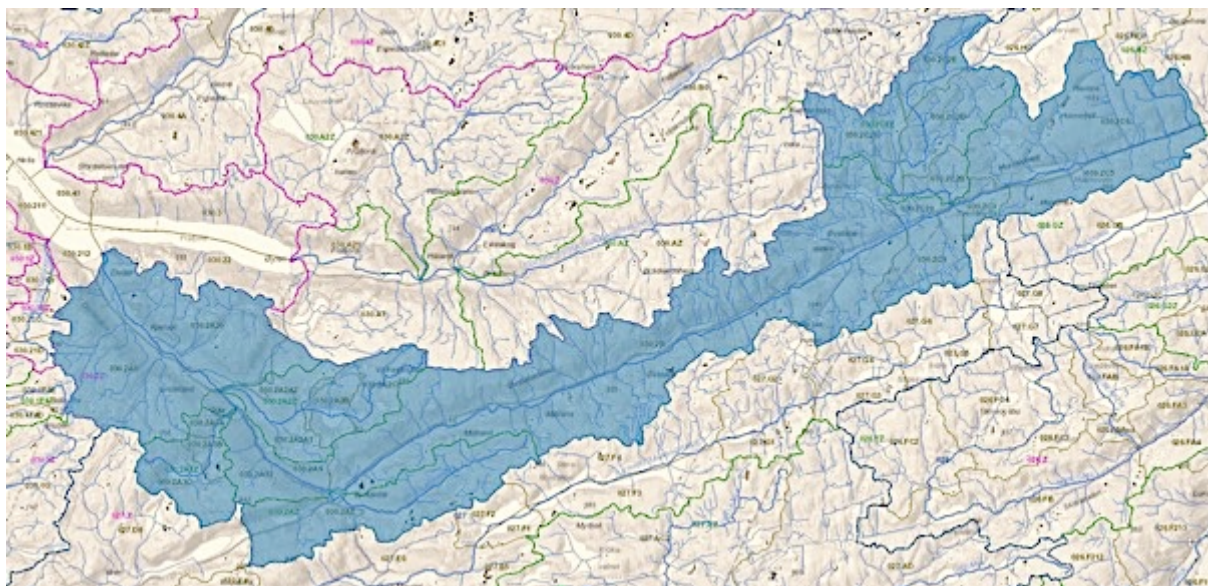

DIRDØLER MED FIN FANGST (CA 1950)

Del 2

Generell beskrivelse av vassdraget

Dirdalselva (NVE nr. 030.22) ligger i Gjesdal kommune og med utløp i Høgsfjorden ved Dirdal. Øvre del av nedbørsfeltet kommer fra Øyarvatn i Sirdal kommune, og drenerer fjellområdene ved Hunnedalen og Øvstebødalen. Vassdraget er ca 40 km langt og har et nedbørsfelt på om lag 158 km², hvorav om lag 25 % er fraført til Sira-Kvina reguleringen. Store deler av nedslagsfeltet består av snauffjell, og med berggrunn i stor grad bestående av gneis. Området har en årsnedbør på om lag 2600 mm (data fra NVE).

FIGUR 1. KART MED OVERSIKT OVER NEDSLAGSFELTET TIL DIRDALSELVA (FRA NVE).

Lakseførende strekning

Elva er i dag lakseførende på en 8,6 km lang elvestekning opp til Giljajuvet, om lag 155 m.o.h. I tillegg er det flere lakseførende sidebekker, hvor Giljabekken er den viktigste. Elva er forholdsvis hurtigrennende med mye strykpartier, og med få dype høler. Bunnsubstratet er i stor grad dominert av blokker og stein.

I Giljajuvet er det en rekke fosser som er vanskelig passerbar for fisk, hvorav en regnes som definitivt vandringshinder i dag. Dette hinderet ble sannsynligvis dannet i forbindelse med ras og flom på 1950 og 1960 tallet. Før dette var elva lakseførende opp til Ryggjafossen ved Byrkjedal, om lag 3,7 km ovenfor dagens vandringshinder i Giljajuvet (Kildal 1982).

LAKSEFANGST I BYRKJEDAL (BILDE FRA 40-50 TALLET)

Vannføringsforhold og reguleringer

Vassdraget er berørt av kraftutbygging. Sira Kvina fikk konsesjon for overføring av Hunnedalsfeltet i 1980. Det foreligger et krav i konsesjonsvilkår om minstevannføring på 0,3 m³/s fra 15. april – 15. september ved Øvstabøstølen.

Andre konsesjonskrav vedr. fisk som regulanten er pålagt

- Årlig utsetting av 2000 auresmolt
- Bekoste vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser, herav også langtidsundersøkelser.
- Innbetale årlig tilskudd på kr 5000.- til opphjør av fisket i kommunen.
- Helt eller delvis bekoste overvåkningsundersøkelser i berørte vassdrag.

I 2010 søkte Fjellkraft AS om løyve til å bygge ut fallstrekningen i Giljajuvet, og ville berørt den øvre delen av den lakseførende strekningen. Søknaden ble avslått i 2012 med begrunnelse i påvirkningene på laksebestanden og fiskeinteresser.

Vassdraget har en naturlig middelvannføring før regulering på 12,6 m³/s. Som følge av at om lag 25 % av nedslagsfeltet er fraført, er vannføringen i vassdraget tilsvarende redusert. Vannføringen i elva kan bli lav i tørre perioder, og er sannsynligvis en flaskehals for ungfiskproduksjonen i vassdraget. I tillegg er flere av sidevassdragene utnyttet ved minikraftverk. De fleste av disse antas å ha liten innvirkning på forholdene for laks og sjøaure. Ett mulig unntak er kraftverket i Giljabekken som har utløp direkte i øvre del av den lakseførende strekning, men det er ikke kjent hvilke effekter dette eventuelt har.

DIRDALSELVA ER EI TYPISK FLOM-ELV MED SVÆRT VARIERENDE VANNSTAND

Vannkvalitet og forsurening

Vassdraget har vært utsatt for forsurening, noe som også er bakgrunnen til at laksebestanden ble sterkt redusert på 1960-70 tallet. Imidlertid overlevde sjøauren forsuringen og sjøaurebestanden var forholdsvis god frem til ca 2000-talet. De vannkjemiske forholdene har blitt overvåket av Fylkesmannen i Rogaland, som også overvåker ungfisktetthetene i vassdraget (Enge 2014). Som følge av redusert forsurening har også vannkvaliteten i vassdraget blitt bedre. Elven har imidlertid lave verdier for kalsium og alkalitet, noe som resulterer i at vassdraget fortsatt er sårbar for forsuringsepisoder. Det registreres fortsatt også jevnlig pH-verdier ned mot 5,6 i vassdraget. Laksen vil være mest sårbar for eventuell forsurening under smoltutgangen, som er det mest sensitive livsstadiet. Giljabekken er også noe surere enn hovedelva. Høye tettheter av lakseunger og det gode innsiget av gytelaks tilsier at vannkvaliteten i de senere årene har vært tilfredsstillende for lakseproduksjon.

Fysiske inngrep

Elven er flomsikret og forbygd på deler av strekningen, og stedvis er det lite kantvegetasjon. Det er også flere tørrlagte sideløp. Ellers er elveleiet i stor grad naturlig og lite påvirket av inngrep. Flere av sidebekkene er påvirket av kanalisering og har oppvandringshindrende rør og kulverter.

En ytterligere beskrivelse av ulike inngrep er gitt i egen rapport fra **Gytefisk- og habitatkartlegging i Dirdalselva (Skoglund m.fl. 2014)**. Rapporten er tilgjengelig på www.dirdalselva.no.

EKSEMPEL PÅ FYSISK INNGREP, HER ER ET OVERLØP / SIDELØP TØRRLAGT VED Å ETABLERE DEMNING

Del 3 - Biologiske forhold

Artsmangfold

Fiskearter som lever i vassdraget er laks, sjøaure, ål og brunaure. I nedre del forekommer det også skrubbe. Fuglearter og dyr som lever ved (og av) vassdraget er b.l.a skarv, hegre, fossefall, stokkand, laksand, siland, krikand, kobbe og mink. Flere av disse er fiskespisere og vil til en viss grad beskatte fiskebestandene.

Langs elva hvor kantvegetasjonen er god finnes det et mangfold av planter, trær og busker som er livgivende for alt som lever i og av elva.

Fangst og bestandsutvikling

Laksebestanden ble sterkt redusert på 1960-1970 tallet som følge av forsurening. Sannsynligvis var elva også påvirket av forurensing fra landbruk og inngrep i form av flomforebygginger, brubygginger m.m.

Frem til 2000-tallet var det sporadiske fangster av laks i vassdraget. Etter 2000-tallet begynte bestanden å ta seg opp, og i perioden 2005-2014 er det gjennomsnittlig fanget og avlivet 2931 kg laks årlig i vassdraget (Figur 2) (dersom 2015 regnes med blir gj-snittfangsten 3210 kg avlivet laks)

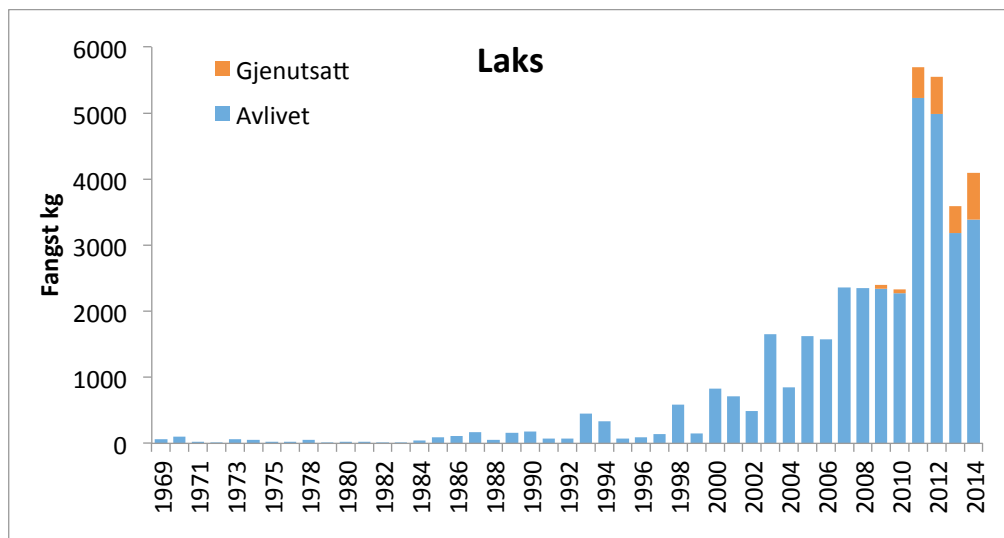
Den høyeste fangsten var i 2015 da ble det rapportert fanget og avlivet 6014 kg laks. Det har vært en økende andel gjenutsetting, høyeste andel var i 2014, da ble 17 % av totalfangsten rapportert gjenutsatt.

Det er uvisst hva som er det genetiske opphavet til dagens laksebestand i Dirdalselva. Den opprinnelige laksebestanden har blitt regnet som utdødd som følge av forsurening (Lien m.fl. 1992), og sannsynligvis har bestanden bygget seg opp gjennom naturlig reetablering av feilvandret fisk fra andre vassdrag. Det ble imidlertid også observert og fanget laks i vassdraget gjennom den verste forsureningsperioden på 1970- og 1980 tallet, og det er derfor mulig at det fortsatt finnes noe genetisk materiale av den opprinnelige bestanden også i dag. Verdt å merke seg er at frem til ca 1990 var rapportering av fangstene nesten "fraværende" og først etter ca 2007 ble rapporteringen satt i system og pr i dag gir dette et riktig bilde av fangstene i vassdraget.

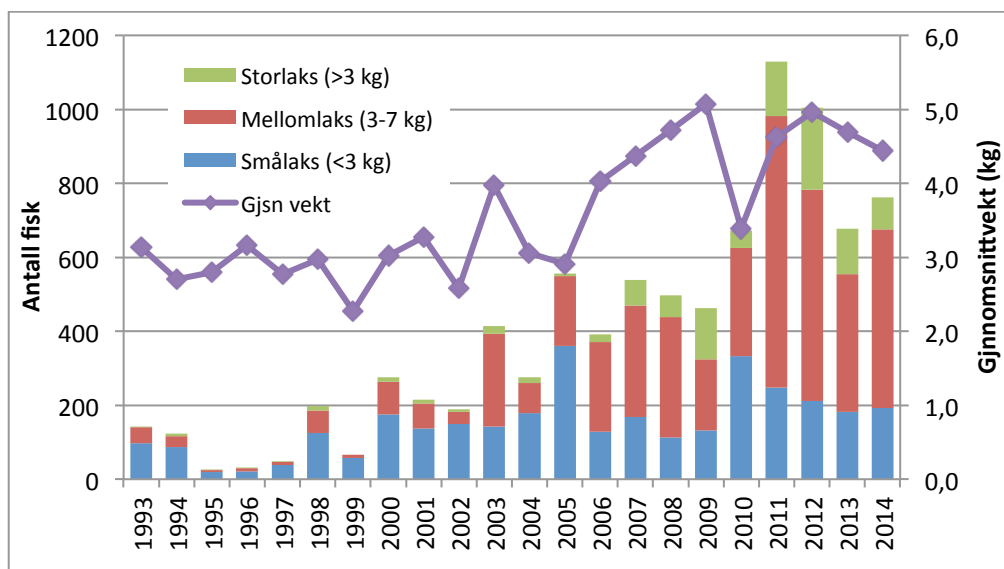
Under gjenoppbyggingsfasen var fangstene dominert av smålaks, og frem til 2005 var den gjennomsnittlige størrelsen på fangsten rundt 3 kg. Etter 2005 har fangstene i større grad vært dominert av mellomlaks, og med en gjennomsnittlig størrelse på om lag 4,5 kg (Figur 3).

Fangstene gjennom sesongen har variert noe i de senere årene, hovedsakelig som følge av vannføringsforhold (Figur 4). Storlaksen fanges gjennomgående tidlig i sesongen (Figur 5).

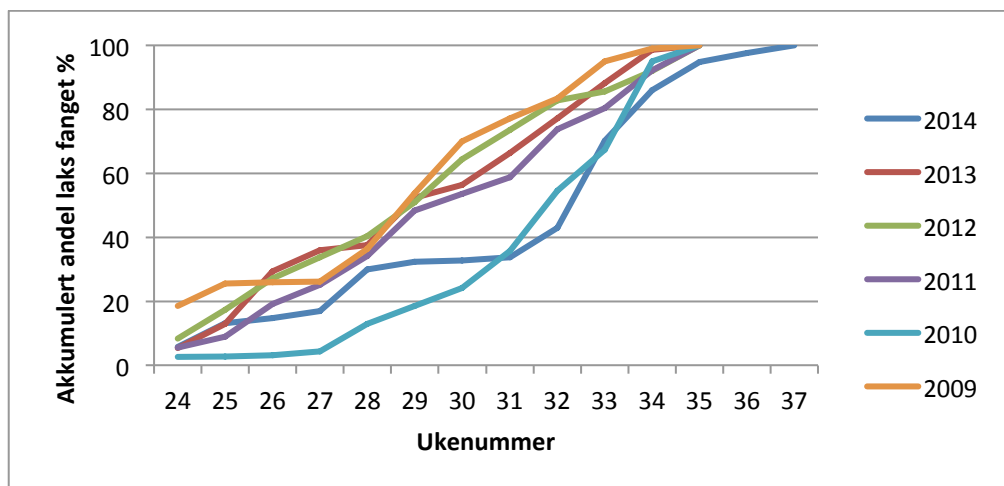

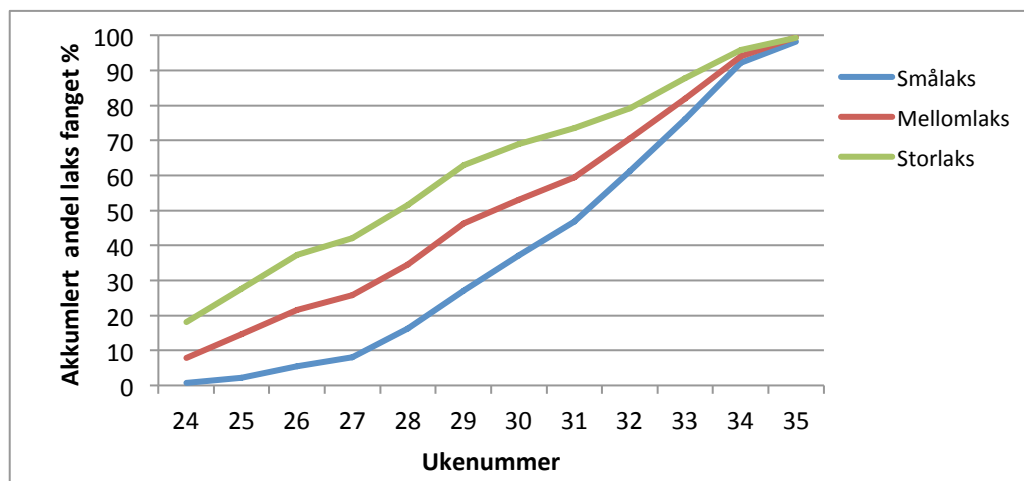
FIGUR 2. OFFISIELL FANGSTSTATISTIKK FOR LAKS I DIRDALSELVA.

FIGUR 3. STØRRELSESFORDELING FOR FANGSTER AV LAKS I DIRDALSELVA I PERIODEN 1993-2014.

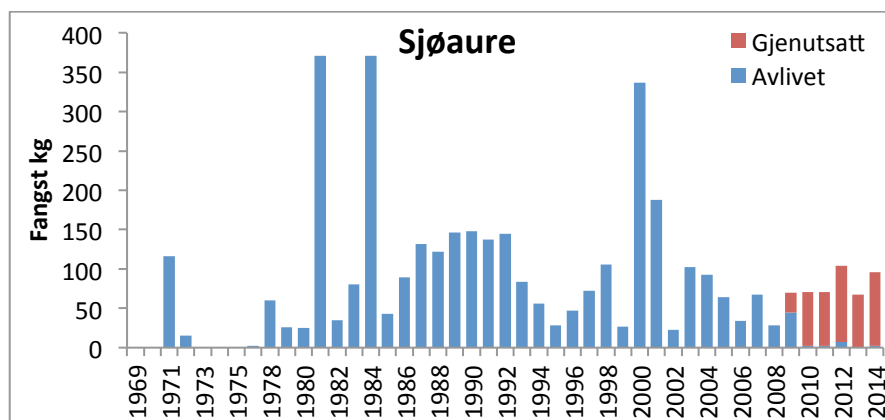
FIGUR 4. FANGSTUTVIKLING GJENNOM SESONGEN I ÅRENE 2009-2014 (FRA SCANATURA.NO).

FIGUR 5. GJENNOMSNITTLIG FANGST AV ULIKE STØRRELSESGRUPPER AV LAKS GJENNOM SESONGEN I ÅRENE 2009-2014 (FRA SCANATURA.NO),

Sjøaure

På det meste har det blitt fanget og rapportert inn 371 kg sjøaure, men i de fleste årene har fangstene av sjøaure vært mindre enn 150 kg (Figur 6). Som i de øvrige vassdragene i Ryfylke sjøauren gått kraftig tilbake i de siste årene, og har vært fredet siden 2010.

FIGUR 6. OFFISIELL FANGSTSTATISTIKK FOR SJØAURE I DIRDALSELVA

Gytebestandsmål, bestandsstatus og fangstandel

Ut i fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (Anon. 2015) er det produktive elvearealet i Dirdalselva beregnet å være 225 020 m², og gytebestandsmålet for vassdraget er oppgitt å være 2 egg per m², eller tilsvarende 310 kg hunnlaks.

Uni Research Miljø har gjennomført gytefisktellinger i Dirdalselva årlig i perioden 2011-2015 (Tabell 1, Skoglund m.fl. 2015). Ut i fra tellingene er gytebestanden i årene 2011-2015 beregnet å tilsvare fra 1292-3218 kg hunnfisk. Gytebestandsmålet er dermed nådd med god margin i hele perioden, og Vitenskapelig råd for lakseforvaltning vurderer bestandsstilstanden med hensyn til gytebestandsmåloppnåelse og høstbart overskudd som svært god (Anon. 2015).

Gytefisktellingerne tilsier at innsiget til Dirdalselva i årene 2011-2015 har variert fra 1293-2258 laks, og at fangstandelen har i denne perioden variert fra 50-64 %. Dette er høyere enn i de fleste andre lakseelvene i regionen, og kan bety at laksebestanden kan være følsom for overbeskatning i år med lave lakseinnsig. Det er viktig å sette inn tiltak for å sikre at fangsttrykket ikke blir for høyt i år med lavt innsig, og dermed går på bekostning av oppnåelse av gytebestandsmålet.

Gytebestandsmålet er satt ut i fra en antakelse om sammenhengen mellom gytebestanden og smoltproduksjon og fastsatt av en forskergruppe (Hindar m.fl. 2007). Gytebestandsmålet er basert på en nedre kritisk grense for hvor stor gytebestanden bør være for å sikre en forsvarlig rekruttering, men i en sunn bestand bør gytebestanden være over målet med god margin. Gytebestandsmålene kan også bli revidert.

TABELL 1. SAMLET RESULTATER FRA FANGST, GYTEFISKESTELLING, BEREGNET INNSIG ANTALL KG HUNNFISK, FANGSTANDEL I ÅRENE 2011-2015.

År	Fangst laks antall:	Gytebestand laks	Innsig laks	Antall kg hunnlaks	Fangstandel	Gytebestand sjøaure*
2011	1130	1128	2258	3218	50 %	354
2012	1005	788	1793	1973	56 %	313
2013	678	615	1293	1292	52 %	141
2014	763	619	1382	1563	55 %	392
2015	1166	659	1825	1546	64 %	127

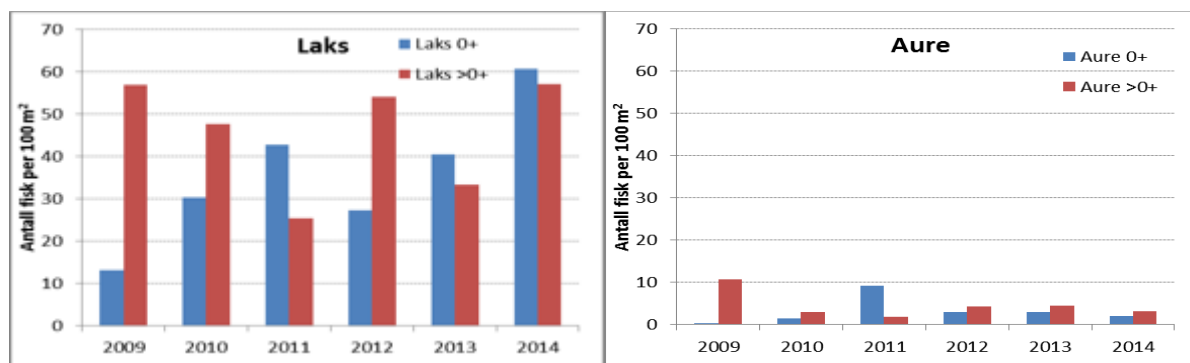
*tellingene av sjøaure er usikre ettersom de er utført sent i forhold til sjøaurens gytetid, og sidebekker ikke er inkludert

BILDER FRA GYTEFISKESTELLINGEN 2015 (UNI RESEARCH MILJØ V/HELGE SKOGLUND)

Ungfisk

Som en del av forsuringsovervåkingen utføres det årlig elektrisk fiske på to stasjoner i hovedløpet og på en stasjon i Giljabekken i regi av Fylkesmannen i Rogaland (Enge 2015). I alle årene etter 2009 er det funnet høye tettheter av lakseunger på alle stasjonene, mens tettheten av aureunger har vært lave (Figur 7). Lakseyngelen har oppnådd en størrelse på om lag 45 mm etter første vekstsesong, noe som tilsier at vekstforholdene i vassdraget er moderate.

FIGUR 7. TETTHET AV UNGFISK AV LAKS (T.V.) OG AURE (T.H.) PÅ 3 STASJONER PÅ ANADROM STREKNING I DIRDALSELVA. (ENGE 2015)

Kultiveringsvirksomhet

I følge gammel protokoll fra elveeigarlaget var det frem til 1968 klekkeridrift ved Kjærvoll med årlig utsetting av lakseyngel. Det har også blitt satt ut lakseyngel i enkelte år etter dette (Kildal 1982). For eksempel ble det i 1990 satt ut 10 000 lakseyngel. I forbindelse med reguleringen ble Sira-Kvina kraftselskap pålagt årlige utsettinger av 2000 auresmolt. Frem til 1995 ble auresmolt fra lokal stamme satt ut fra Ewos sin forskningsstasjon i Dirdal. Etter dette har det ikke vært utsettinger, og utsettingspålegget har dermed ikke vært effektivt.

Høsten 2008, og fra 2012 har det blitt fanget og sluppet ut gytefisk ovenfor lakseførende strekning ved Byrkjedal Bro (**Tabell 2**). Det har i flere av årene blitt registrert høye tettheter av lakseunger ved elektrisk fiske ved Byrkjedal bru (Enge 2014, 2015), noe som viser at tiltaket har resultert i gyting og økt produksjon av lakseunger.

TABELL 2. OVERSIKT OVER ANTALL GYTEFISK FANGET OG SLUPPET UT OVENFOR GILJAJUVET.

År	Antall hannfisk	Antall hunnfisk	Samlet vekt
2008	5	6	76 kg
2012	10	10	113 kg
2013	9	9	72 kg
2014	10	9	88 kg
2015	9	11	125 kg

Rømt oppdrettslaks

Rømt oppdrettslaks anses som en alvorlig trussel mot den genetiske integriteten til villaksbestandene i Norge. Risikoen for genetisk påvirkning regnes som høy dersom innslaget av rømt oppdrettslaks i gytebestanden er høyere enn 10 %, moderat ved 4-10 % og lavt dersom innslaget er lavere enn 4 % (Svåsand m.fl. 2015).

Siden 2005 har det årlig blitt samlet inn skjellprøver som analyseres av Rådgivende Biologer AS. I dette materialet har innslaget av rømt oppdrettslaks i alle årene vært lavere enn 10 %, og i de fleste årene også lavere enn 4 % (Urdal 2014). Dette samsvarer også med resultatene fra gytefisktellingene gjennomført av Uni Research Miljø i perioden 2011-2014, hvor andelen rømt oppdrettslaks har variert fra 0,5-3 %. Innslaget av rømt oppdrettslaks i vassdraget har dermed i de senere årene vært på et nivå som gir lav risiko for genetisk påvirkning. Det kan imidlertid ikke utelukkes at innslaget av rømt oppdrettslaks var høyere tidlig i reetableringsfasen, mens bestanden av villfisk fortsatt var lav. Dirdalselva var et av vassdragene som var inkludert i det nye nasjonale overvåkingsprogrammet for rømt oppdrettslaks i 2014 (Anon. 2015b), og blir sannsynligvis også fulgt opp i dette programmet i de kommende årene.

Effekter av lakselus

Det ligger en rekke oppdrettsanlegg utover i fjordsystemet som utgjør utvandningsruta for laksesmolt og beiteområde for sjøauren. Det har i flere tilfeller blitt registrert til dels kraftige infeksjoner av lakselus på sjøauren i fjordsystemet (Kålås & Urdal 2005, Svåsand m.fl. 2015), noe som sannsynligvis bidrar til å redusere sjøaurebestandene i Dirdalselva og i de andre elvene i fjordsystemet. På forsommeren 2010 ble det observert store mengder sjøaure med kraftige lakslusinfeksjoner i elveosen ved Dirdal (se bildet), og daværende miljøvernminister Erik Solheim var på befaring i Dirdalselva for å bli informert om situasjonen. Den 22. juni 2010 ble fanget inn og analysert 34 sjøaurer fra elveosen i Dirdalselva som i gjennomsnitt hadde 52 lus, og enkelte fisk hadde opp mot 250 lus (upubliserte data fra Uni Research Miljø).

Infeksjonspresset fra lakselus øker vanligvis utover sommeren, det er antatt at den største oppblomstringen av lakselus vanligvis forekommer etter at laksesmolten har vandret ut fra fjordsystemet (Svåsand m.fl. 2015). Laksen er derfor sannsynligvis mindre utsatt for lakselus enn sjøauren. Det er imidlertid få overvåkingslokaliteter for lakselus i fjordsystemet, og usikkert hvor stor effekt lakselus har på sjøoverlevelsen. Infeksjonspresset vil også være avhengig av når smolten vandrer ut fra vassdraget. Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (Anon. 2015) vurderer lakselus og rømt oppdrettslaks som de to største bestandstruslene for villaksen på nasjonal basis. De observerte nivåene av lakselus på sjøauren i Dirdalselva og ellers i fjordsystemet viser at lakselus er en aktuell trussel for laksen også i Dirdalselva.

SJØAURE MED KRAFTIG INFEKSJON AV LAKSELUS VED UTLØPET AV DIRDALSELVA FORSOMMEREN 2010.

Fiskesykdommer

For å unngå smittepress stilles det krav til at alt utstyr desinfiseres ved første gangs bruk i vassdraget, og etter at det er brukt i andre vassdrag. Fisk skal ikke sløyes i elva, og det oppfordres til å melde fra om og fjerne død fisk fra elva

Gyte og oppvekstforhold

Gyte- og oppvekstområdene i vassdraget ble kartlagt i 2014 av Uni Research Miljø (se egen rapport). Det ble funnet lite gytesubstrat i elven, men gyting forekommer spredt på mange mindre gyteområder jevnt oppover på hele elvestrekningen. Dette bidrar til at gytefisk er godt spredt, og dermed til at det rekrutteres yngel i hele elven. Totalt sett ble gyteforholdene i hovedelven karakterisert som middels gode. Det er også gode habitatforhold for ungfisk, med gunstige strøm- og substratforhold for lakseunger i store deler av vassdraget. Gyte- og oppvekstforholdene tilsier at det er gode habitatforhold for produksjon av lakse smolt, og dermed et godt naturgrunnlag for å opprettholde en solid laksebestand i vassdraget.

Sidebekker

Det er også gode gyte- og oppvekstforhold i mange av sidebekkene. Særlig Giljabekken er viktig gyteplass for både laks og sjøaure, og ved gytefistellingene har det blitt observert 60-70 laks og over 100 sjøaure her de siste årene. De øvrige bekkene (Frøylandsbekken, Monabekken, Kjærvollbekken og Dokkolbekken) er spesielt viktige for sjøaure. Det er imidlertid potensial til å øke produksjonen i sidebekkene ytterligere ved å bedre oppvandringsmuligheter med ulike habitattiltak.

TABELL 3. **OVERSIKT OVER DE VIKTIGSTE ANADROME SIDEBEKKENE TIL DIRDALSELVA.**

Sidebekk	Lengde km	Areal m ²	Vurdering av tilstand
Giljabekken	2,7	18 000	God gytebekk for laks og sjøaure
Frøylandsbekken/ Dueskogbekken	1,3	10 500	Gode gyteforhold for sjøaure, oppvandring gjennom kulvert kan være problematisk i nedre del på lav vannføring
Monabekken	1,4	4 560	God gytebekk for sjøaure, oppvandring fra hovedelva kan være problematisk
Kjærvollbekken/ Skjerabekken	0,8	2 600	Nokså god gytebekk for sjøaure, vandringshinder i mølledam kan utbedres
Dokkolbekken/ Lindlandsbekken	0,5	2 300	Gode gyteforhold i nedre del, kan utbedres
Bekk v/Skrothølen	0,7	1 480	Dårlige gyte- og oppvekstforhold, kan utbedres men vannføringsforhold bør vurderes nærmere
Totalt	7,4	39 440	

Potensielle gyte- og oppvekstområder Giljajuvet

Oppvandring av laks blir i dag hindret av en rekke fosser og stryk i Giljajuvet. Vandringshindrene er tidligere kartlagt av både Elnan & Lura (2007) og av Skoglund m.fl. (2014). Flere av trinnene er passerbare på visse vannføringer, men minst en er i dag definitivt barriere. Giljajuvet har imidlertid vært passerbar tidligere, før en rekke flommer og ras på 1950- og 1960 tallet. Oppvandringen kan også ha blitt vanskeliggjort når steinmasser fra tunnelbygging under krigen ble dumpet i elven. I tillegg er det ett parti like nedenfor Byrkjedalslona hvor elven forsvinner ned i ura på lave vannføring, og dette partiet vil bare kunne være passerbart på høyere vannføringer.

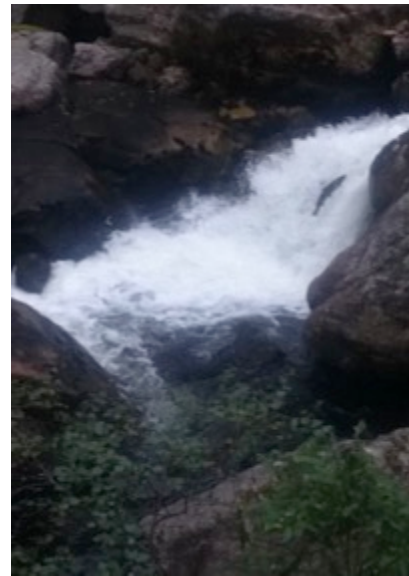
Gyte- og oppvekstforholdene på elvestrekningen oppstrøms Giljajuvet ble kartlagt i 2014 (Skoglund m.fl. 2014). Ovenfor vandringshindrene er det en kort og forholdsvis stri elvestrekning opp til Byrkjedalslona. Fra Byrkjedalslona og opp til Ryggjafossen, som er neste vandringshinder, er det en elvestrekning på om lag 1,5 km eller ca. 30 000 m² elveareal. Det er flere partier med gode gyte- og oppvekstforhold på stekningen, og det er beregnet at denne stekningen kan produsere om lag 3000 laksesmolt i året.

Oppstrøms Ryggjafossen er det også flere kilometer med elvestrekning med til dels gode gyte- og oppveksthabitat, og med potensial til å produsere flere tusen laksesmolt dersom strekningen åpnes opp for fiskevandring. I 2007 ble vandringshindre kartlagt av Ambio Miljørådgiving helt opp til Øvstabø (Elnan og Lura 2007).

Mulighetene for å bygge fisketrapp i Giljajuvet ble vurdert av både Elnan & Lura (2007) og Mack Berger (2011). I 2014 ble det gjennomført en befaring der blant annet Ulrich Pulg ved Uni Research Miljø deltok. Mulighetene for å etablere en fiskepassasje i Juvet vurderes som krevende, ettersom strukturer vil være utsatt for ras og massetransport. Pulg foreslår å lage mellomsatser i de mest krevende trinnene ved å sprengte blokker og støpe enkelte kulper som det mest realistiske alternativet.

FOSSER OG STRYK I GILJAJUVET OPPSTRØMS KVITA BRUA

LAKSEN KLARER "NESTEN SPRANGET"

Del 4 – Næring og rekreasjon

Organisering

Dirdalselvas Fellesforvaltning SA er en sammenslutning av alle fiskevald / 33 rettighetshavere til Dirdalselva.

Laget er opprettet i henhold til bestemmelsene i Forskrift om pliktig organisering og drift av vassdrag med anadrome laksefisk og skal ivareta de lovpålagte forvaltningsoppgavene gitt i Laks- og innlandsfiskeloven med tilhørende forskrifter. Laget skal forvalte fiskeressursene i vassdraget, til beste for medlemmene innenfor rammene av en bærekraftig ressursforvaltning.

Laget skal være felles kontaktledd mellom lagets medlemmer og offentlige myndigheter.

Laget ble omorganisert med nye vedtekter 17. Juni 2015. Vedtektene med protokoller fra årsmøte / iverksettelsesmøte er lagt ut på lagets website, <http://www.dirdalselva.no>. Organiseringen omfatter nå alle rettighetshavere.

Lagets styre består av totalt 8 representanter, 7 representanter fra 3 lakseførende fiskevald og 1 representant fra fiskevald ovenfor lakseførende strekning (Byrkjedal).

Laget har ikke erverv til formål og det enkelte medlem disponerer selv egen fiskerett eventuelt i samarbeid med andre medlemmer. De enkelte fiskevald, sameier, enkeltmedlemmer har uavhengig av laget selv ansvar for omsetning av fiske ved salg av fiskekort, samt tilrettelegging av fasiliteter for besøkende fiskere.

Laget er medlem av Norske Lakseelver, <http://www.lakseelver.no>

Fisketrykk

Antall fiskekort for salg pr sone, grunneierfiske , pr 2015

Lakseførende soner: elvestrekning :

Sone 1: Ca 1,3 km - fiske på begge sider av elva: 4 døgncort a kr 350 - 2 sesongkort, 8 «vikende» grunneierkort (skal vike for betalende fiskere)

Sone 2: Ca 2 km - fiske på begge sider (delvis): (øvre del er motfiske til sone 5) 4 døgncort a kr 350, 2 sesongkort, 13 vikende grunneierkort

Sone 3: Ca 2,5 km - fiske på 1 side: (motfiske til sone 6) 4 døgncort a kr 300 - 1 sesongkort, 1 bedriftskort, 13 vikende grunneierkort.

Sone 4: Ca 2,8 km - fiske fra 1 side: 5 døgncort (+1 tilleggskort) a kr 375 - 12 sesongkort, 2 bedriftskort på sørsiden av sonen, 13 grunneierkort.

Sone 5: Ca 600 m, fiske på 1 side: (motfiske til sone 2) Privat fiske, 2 grunneierkort.

Sone 6: Ca 2,2 km - fiske på 1 side: (motfiske til sone 3) Ca 1,2 km - 4 døgncort kr 300 – 3 sesongkort, 2 grunneierkort. + ca 1 km privat fiske - 3 grunneierkort.

Fiskekort selges via Inatur /Scanatura hovedsakelig via websalg, og legges normalt ut for salg i løpet av april mnd. Totalt for hele elven ble det solgt fiskekort for ca kr 700 000.- i 2015 . Populariteten er stigende og mesteparten av kortene blir som regel tidlig utsolgt. (Tabell 4)

TABELL 4. OMSETNING OG FANGST 2015

Kort-type (s=soner)	Salgs- sum inkl. mva	Antall Kort	Snitt- pris	Antall fiskedøgn tilgjengelig	Antall fisk* pr korttype	Total Fangst Kg	Antall sluppet ut	Antall fisk* pr fiskedøgn	Kg fisk* pr fiske- døgn
Døgnekort	519 850	1 481	351	1 481	785	3668,0	128	0,5	2,5
Døgnekort bedrift s-3	27500	40	(474)	40	27	114,3	2	0,7	2,9
Døgnekort bedrift s-4	18750	36	(521)	36	29	146,5	7	0,8	4,1
Døgnekort bedrift s-4	18750	58	(323)	58	19	106,7	1	0,3	1,8
Døgnekort tillegg s1-4	15550	43	344	43	38	163,9	6	0,9	3,8
Grunneierkort	0	37	0	ca 3000	236	1 042,0	33	0,1	0,35
Grunneierkort utlån	0	106							
Oppsynskort	0	4	0	312	20	97,5	6	0,1	0,3
Sesong-ukekort	74 880	60	1347	390	111	458,5	26	0,3	1,2
Sesongkort	63 000	15	4200	1 170	119	682,8	8	0,1	0,61

* laks og sjøaure

Lakseførende strekning er delt inn i soner / fiskevald. (figur 8)

FIGUR 8. SONEKART

Fra oppstart av organisert fiskekortsalg i 2008 har laksefiske fått en større betydning for friluftsliv / turisme og utgjør nå en positiv verdiskaping i bygda.

Ca 60 % av omsetningen tilbakeføres til rettighetshaverne, resten går til drift og forvaltning av elva

Utfordringer og mulige negative følger av økt fisketurisme.

- Fare for forsøpling langs elvebredden
- Betydelige mengder fiskeredsaker som er mistet i elva.
- Fiskere tar seg til rette på grunneiers eiendom mht parkering og ferdsel
- Konflikt med andre brukere av elva (eks. badere) kan oppstå
- Fiske og ferdsel langs flomstor elv kan innebære en risiko for ulykker.

For å redusere mulige negative konsekvenser er det viktig med god tilrettelegging av fiske !!

Markedsføring

Dirdalselva har eget nettsted, <http://www.dirdalselva.no> hvor det legges ut informasjon om fiske.

UTKLIPP FRA WEBSIDEN

Målsetting næring – rekreasjon

- Fortsette å skape et best mulig tilbud om fiske til allmennheten
- Regulere / tilpasse fisketrykk i forhold til, innsig, midtsesongevaluering, gytefiskbestand, strandlengder o.l.
- Tiltak for rekruttering av nye fiskere, målgruppe barn, ungdom og damer(eks. Villaksens Dag)
- Sette opp flere gapahuker, søppeldunker.
- Etablere minst 1 fiskeplass tilrettelagt for funksjonshemmede.
- Tilrettelegge for flere parkeringsplasser.
- Pakketilbud, fiske med overnatting.
- Sette opp infotavler med stasjoner for skjellprøvetaking.

Oppsyn

Hvert fiskevald /sone i lakseførende strekning plikter å organisere oppsyn med utøvelsen av fiske. Oppsynet er underlagt Fellesforvaltningens bestemmelser og regler for fiske, samt offentlige bestemmelser om fiske på anadrom laksefisk.

Oppsynet skal:

- Kontrollere at **fiskeregler** overholdes
- Yte service overfor brukerne gjennom informasjon og veiledning.
- Bistå rettighetshaverne i forvaltningen av elva

Det skal lages en felles oppsynsinstruks som skal gjelde for alle vald på lakseførende strekning ([se side 27 tiltaksliste næring – rekreasjon](#))

GJELDENDE FISKEREGLER FOR DIRDALSELVA (pr. 2015) : <http://www.dirdalselva.no/#!fiskekort/c20nd>

Del 5 - Biologisk handlingsplan

Målet er å opprettholde livskraftige og høstbare bestander av laks og sjøaure. Dette gjøres ved å legge til rette for økt naturlig reproduksjon i vassdraget, og sikre at bestanden ikke beskattes for hardt.

Fiskebiologiske undersøkelser

Gytefisktellingerne er et viktig verktøy for å evaluere størrelsen på gytebestanden, og dermed hvorvidt gytebestandsmålet blir oppnådd, og for å vurdere beskatningsrater. Gytefisktellinger har siden 2011 blitt utført av Uni Research Miljø, som også utfører tilsvarende tellinger i en rekke andre vassdrag på Vestlandet. Uni Research Miljø vil forsøke å fremskaffe midler fra forvaltning og nasjonale programmer for å finansiere årlige tellinger også i årene som kommer.

Det har i de senere årene blitt gjennomført årlige ungfiskundersøkelser samt vannprøvetaking i regi av Fylkesmannen i Rogaland, som har blitt utført av Espen Enge. Etter 2015 er det usikkert hvorvidt disse undersøkelsene blir videreført. Undersøkelsene gir viktig informasjon om de vannkjemiske forholdene og rekrutteringen til laksebestanden i vassdraget, og dersom undersøkelsene i regi av Fylkesmannen opphører bør forvaltningslaget søke om midler for å videreføre undersøkelsene.

Kontrollert beskatning

Beskatningen i de siste årene har ligget like over 50 %. Slik innsiget har vært de siste årene har dette vært tilstrekkelig til å sikre en god gytebestand og at gytebestandsmålet har blitt oppnådd med god margin. Det er imidlertid fare for at bestanden overbeskattes i år med lavt innsig og at gytebestandsmålet dermed ikke oppfylles, og det er viktig at det settes inn tiltak for å begrense beskatningen i slike år. Slike tiltak kan innebære innføring av ytterligere fangstbegrensinger, eller om nødvendig stenging av fiske.

Fra 2016 vil det kunne komme krav om midtsesongevaluering i Dirdalselva, som innebærer en plan for forhåndsavtalt tiltak som skal iverksettes raskt dersom gytebestandsmålet står i fare for ikke å bli nådd. En slik plan vil bidra til å sikre en forsvarlig forvaltning og unngå overbeskatning.

Fangstrapportering og skjellinnsamling

Det er lovpålagt at all fangst skal rapporteres og rapportering av fangst i Dirdalselva skjer pr. i dag løpende via Scanatura/Inatur. Etter endt sesong eksporteres fangstrapporten til Fylkesmannen.

Fangstrapportering gir viktig informasjon om bestandsforhold og det er viktig å legge til rette for at fangstrapportene blir så fullstendige som mulig, og at rapporteringen foregår fortløpende. Dette blir spesielt viktig ved innføring av midtsesongevaluering. Fangster blir fortløpende rapportert til scanatura.no, noe som gir mulighet til å følge fangstutvikling fra uke til uke.

Rapporteringssystemet bør kanskje i forbindelse med midtsesongevaluering forbedres. Det bør vurderes tiltak for å få inn mest mulig av fangstrapporter innenfor frist for midtsesongevalueringen.

Skjellprøver analyseres av Rådgivende Biologer AS og gir viktig informasjon om innslaget av rømt oppdrettslaks i bestanden. Det er ønskelig å øke andelen skjellprøver av fangstene. Fiskere oppfordres til å ta skjellprøver på nettsiden og på fiskekort. I tillegg vil det legges bedre til rette for økt skjellprøvetaking ved å sette opp flere steder med skjellkonvolutter og postkasser for avlevering av skjellprøver.

Forebygge spredning av fiskesykdommer

Desinfisering av utstyr- stenger, snøre, kroker, kniver, hover, vadere, m.v. er PÅBUDT, og skal utføres hos oppsynsmann Geir M. Johnsen (*Dirdalstranda 8*). For å unngå smittepress skal død fisk plukkes opp fra elva og fisk skal ikke sløyges i elva. All transport av fisk, vann, planter m.m. fra et vassdrag til et annet er forbudt.

Håndtering av rømt oppdrettslaks

For å fange opp innsig av rømt oppdrettslaks etter fiskesesongen vil det etableres et system for overvåkning, dernest må det søkes tillatelse fra Fylkesmannen om uttak av oppdrettslaks.

Kultivering

I formålsparagrafen til lakse- og innlandsfiskeloven 1 heter det at "Lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsfisk og deres leveområder samt at andre ferskvannsorganismer forvaltes slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere" For å drive med kultivering stilles det krav om en godkjent **kultiveringsplan**.

Utkast til kultiveringsplan:

http://media.wix.com/ugd/547b70_46f5bc6ffaf5483dba503af9cc648bf6.pdf

Hovedpunkter i kultiveringsplanen:

1. Fortsette å flytte stamfisk for å etablere/opprettholde laksebestanden ovenfor vandringshindre inntil pkt.2 er gjennomført, samt å vurdere fortsatt flytting etter at vandringshindre er fjernet.
2. Fjerning av vandringshindre.
3. Følge opp tiltakene med målinger / tellinger...

Fiskepassasje i Giljajuvet

Sira-Kvina kraftselskap v/Per Ø. Grimsby har i felleskap med fagråd Dirdalselva blitt enige om å utarbeide plan for tiltak for å bedre oppvandring i Giljajuvet som et frivillig tiltak i forbindelse med vilkårsrevisjon Sira-Kvina kraftselskap. Tiltaket gjennomføres av Sira-Kvina under forutsetning om det oppnås enighet om fremtidige konsesjonsvilkår.

Bedre oppvandringsmuligheter og habitattiltak i sidebekker

Sidebekkene i Dirdalselva utgjør et viktig gyte- og oppvekstområde, særlig for sjøauren i vassdraget. Kartleggingen utført av Uni Research Miljø i 2014 identifiserte en rekke oppvandringshindrende inngrep som bidrar til at potensialet i bekkene ikke utnyttes. En liste over aktuelle tiltak er gitt i Skoglund m.fl. (2014), og mange kan gjennomføres med forholdsvis lite ressurser. Tiltakene vil så langt det går bli gjennomført ([se s.26, tiltaksliste biologisk del](#)).

FRØYLANDSBEKKEN: HER HAR FYSISKE INNGREP REDUSERT OPPVANDRINGSMULIGHETER FOR FISK. BEKKEN ER FORSØKT RESTAURERT 2 GANGER, MEN SOM BILDET VISER HAR IKKE DETTE VÆRT SÆRLIG VELLYKKET.

Bevare og utbedre kantvegetasjon

Kantvegetasjon har blitt fjernet både langs hovedelva og sidebekkene. Det er viktig at gjenværende kantvegetasjon bevares, og at det legges til rette for å gjenetablere kantvegetasjon.

EKSEMPEL PÅ GOD.....

OG "MANGLENDE" KANTVEGETASJON

NATURLIG OG GOD VEGETASJON VED "BJØRABEKKEN" OG VED DUESKOGBEKKEN (FRØYLANDSBEKKEN)

Kantvegetasjon langs vassdrag har stor betydning for natur og miljø. Vegetasjonen langs vassdrag har blitt fjernet mange steder av ulike årsaker. Veibygging langs vassdrag, vannkraftutbygging, flomkontrolltiltak, forebygninger og landbruksvirksomhet er tiltak som har medført fjerning.

Kantvegetasjonen langs vassdrag har en rekke viktige funksjoner. Blant annet er vegetasjonen langs vassdrag viktig for plante- og dyreliv og er verdifulle landskapselementer. Kantvegetasjonen motvirker også utrasing på elvebredden og har en naturlig flomdempende effekt, noe som også bidrar til å redusere forurensingen i vassdraget. Vegetasjonen motvirker også forurensing fra jorder og åpen mark fordi næringssalter og erodert materiale filtreres gjennom sonen. Kantvegetasjon har også en landskapestetisk verdi og kan være en forutsetning for allmennhetens tilgang til vassdraget

Nydyrkingsforskriften av 2. Mai 1997 § 6, med hjemmel i jordloven § 11 annet ledd, har regler om bevaring av kantvegetasjon. Uten godkjent plan av kommunen kan ikke jordeier iverksette nydyrking.

Forskriften innebærer at kommunen ikke kan godkjenne nydyrking som ikke opprettholder 6 meter med kantvegetasjon langs vassdrag med årssikker vannføring, og 2 meter langs vassdrag uten årssikker vannføring. Disse sonene er et minstekrav, og det kan pålegges et bredere vegetasjonsbelte dersom det er nødvendig for å unngå skade på natur- og kulturlandskap. For øvrig bruker landbruksmyndighetene også andre virkemidler enn de juridiske for å opprettholde kantvegetasjonen. Et økonomisk virkemiddel som anvendes er at jordeier mister deler av sitt arealtilskudd dersom han fjerner kantvegetasjon.

I henhold til forskrift om investeringsstøtte til miljøtiltak av 22. Mai 1998, kan det gis tilskudd til etablering av vegetasjonssoner for å fange opp bl.a. jord og næringstoffer og redusere skadelig virkning av erosjon og arealavrenning i skråninger, langs bekker, sjøer og lignende. I tillegg er det på jordbrukssiden utgitt materiale om bevaring av kantvegetasjon. (se lenker nedenfor)

Lenker til brosjyrer og annen info om kantvegetasjon:

http://media.wix.com/ugd/547b70_cecc85d81e9142e3b70c7c5306385abd.pdf

http://media.wix.com/ugd/547b70_0801ba57bdb34d048f9c728ddd2b79af.pdf

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1997-05-02-423>

http://media.wix.com/ugd/547b70_486833d0d70248cfa9884b52cddbcad8.pdf

http://media.wix.com/ugd/547b70_886e5e01024d41baba826fc197eac02f.pdf

Forhindre nye inngrep i vassdraget

Dirdalselva har et godt naturgitt grunnlag for en god lakseproduksjon. Det vil jobbes aktivt for å forhindre at det gjennomføres nye inngrep som kan ha negative effekter for fiskeproduksjonen i vassdraget, som for eksempel flomforbygning, utslipp, vassdragsregulering, m.m.

Vannressursloven : <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-11-24-82>

Bifangster av laks og sjøaure i brislingfiske.

For å unngå unødig bifangst av laksefisk i Høgsfjorden, innførte Fylkesmannen i Rogaland i 2006 forbud mot å fiske med nøter i fredningssonene utenfor Høleåna, Fossandåna, Espedalselva, Dirdalselva og Frafjordelva. Forbudet skulle gjelde fra 27. Juni 2006.

Notfiskarlaget klaget på vedtaket om forbud og fikk medhold, og en snau måned etter at forbudet ble innført fikk notfiskerene dispensasjon til å fortsette fisket utenfor elvemunningene.

Det er rimelig å anta at dette notfiske fanger betydelige mengder laks i sin bifangst. Bifangst av anadrom fisk skal settes ut i sjøen igjen enten død eller levende, men det er ingen kontroll med hvor mye som blir tatt og om fisken blir satt ut.

På vegne av elvene med utspring i Høgsfjorden sendte NJFF-Rogaland den 7.08.2006 en klage på vedtaket om dispensasjon til DN og Fylkesmannen. Klagen ble ikke tatt til følge.

Problemstillingen er like aktuell i dag som den var i 2006 og Fellesforvaltningen vil sammen med NJFF, Norske lakseelver og elveeierlagene i regionen forsøke å få saken tatt opp på ny.

Fastsetting av grense mellom sjø og elv.

Utdrag av brev fra Fellesforvaltningen til Gjesdal Kommune og Fylkesmannen I Rogaland 14.07.2013:

"Vi opplever stadig problemer med fiskere som "tar seg til rette" i elvemunningen uten å ha innløst fiskekort.

Med hjemmel i allemannsretten til å fiske i sjøen kan alle fiske "lovlig" helt opptil utløpet av elven.

Dirdalselvas Fellesforvaltning mener at det strider mot god forvaltning av vassdraget når alle og enhver kan fiske på lakseinnsiget i elvemunningen. Her kan man fiske så mange laks en vil uten å registrere fangsten. Noen få meter lenger oppe i elva må fiskere betale for å fiske og kan ikke fange mer enn 3 fisker i døgnet.

Viser til artikkel i Trønder -Avisa: <http://www.t-a.no/nyheter/article136209.ece -.UeLxnmQR5Ow> dette viser at dette er et kjent problem i mange vassdrag. Artikkelen viser også til at kommunene plikter å fastsette grensen mellom elv og sjø....."

Det kom aldri noe svar på denne henvendelsen og siden har ingenting blitt gjort med denne saken.

Styret I Dirdalselvas Fellesforvaltning mener at det bør fastsettes en grense som regulerer denne type fiske, og vil på ny ta kontakt med Gjesdal Kommune for å få dette gjennomført.

Artikkel I Trønderavisa pdf:

http://media.wix.com/ugd/547b70_61bf4d85e32641d781ba8827b8654d16.pdf

(prøv annen nettleser hvis linken ikke virker)

Tiltakslister

Ansvar, kostnad og finansieringsmuligheter av de ulike tiltakene må defineres nærmere når det er aktuelt å gjennomføre tiltakene. Påfølgende tiltakslister er derfor i denne omgang en oppstilling av prioriterte tiltak styret ønsker å gjennomføre.

Tiltaksliste biologisk del

Forkortelser: Kont=kontinuerlig, Fylk=Fylkesmannen, DF=Dirdalselvas Fellesforvaltning, Komm=Gjesdal Kommune, Regulant=Sira Kvina Kraftselskap, Dpp=Driftsplanperiode, Næring=Næringsliv, URM=Uni Research Miljø

Tiltak	Periode	Ansvar	Kostnad	Finansieringsmulighet
OVERVÅKNING:				DF, Regulant, Nasjonale forvaltningsmidler
Gytedømmetelling	Årlig	DF / URM	?	
Tetthetsregistreringer ungfisk	Årlig	DF / Fylk ?/Enge	?	Søke fiskefondsmidler
Fortsette vannprøvetaking	Kont	DF / Fylk ?/ Enge		Søke fiskefondsmidler
Skjellprøveanalyser	Kont	DF		
Utarbeide plan for Midtsesongevaluering	2016	DF		
Oppfølging midtses.evaluering Vurdere fisketrykk og fangstuttak.	Årlig	DF		
Utarbeide en plan for overvåkning og uttak av rømt oppdrettslaks	2016			
KULTIVERING ELV:		Fylk / Komm DF / Regulant / URM	?	DF / Regulant /Komm Næring / Statlige midler
Fjerne vandringshindre Giljajuvet	Dpp			
Utarbeide kultiveringsplan	2016	DF /		
Flytting av stamfisk	Årlig	DF		
KULTIVERING av BEKKER				
Frøyladsbekken	2016	Komm	?	Komm
Dokkolbekken	Dpp	DF	?	Fiskefondsmidler ?
Monabekken	Dpp	DF	?	Fiskefondsmidler ?
Kjærvollbekken	Dpp	DF	?	Fiskefondsmidler ?
Litlaåna , sikre minstevannføring	Dpp	DF	?	Fiskefondsmidler ?
VERNETILTAK				
Fastsette grense Elv / sjø	2016	DF / Komm		
Regulering av notfiske i Høgsfjord	2016	DF / Fylk		
Uttak av predatorer, kobbe, lakseand, m.m	Kont	DF		
Bevare og gjenetablere kantvegetasjon	Kont /Dpp	DF / Grunneiere		
Problemstillinger knyttet til Sira Kvina utbyggingen - vurdere krav om revisjon av konsesjonsvilkår	Dpp	DF, Sira Kvina, NJFF, URM, NVE		

Tiltaksliste næring og rekreasjon

Forkortelser: Kont=kontinuerlig, Fylk=Fylkesmannen, DF=Dirdalselvas Fellesforvaltning, Komm=Gjesdal Kommune, Regulant=Sira Kvina Kraftselskap, Dpp=Driftsplanperiode, Næring=Næringsliv, URM=Uni Research Miljø

Tiltak	Periode	Ansvar	Kostnad	Finansierings mulighet
FISKEKORTSALG				
Samordne informasjon om fiskekortsalget	2016	DF/ lokale vald		
Samordne regler for Grunneierkort ? (Intensjon)	Dpp	DF / Lokale vald		
OPPSYN				
Lage felles oppsynsinstruks	2016	DF / Oppsynet		
REKRUTTERING				
"Villaksens dag" eller andre tiltak for barn / ungdom, damer	2016	DF / Lokale vald		
Gratis fiske for barn ? sammen med "ledsager"	2016	DF / Lokale vald		
TILRETTELEGGING				
Toalett	Dpp	Lokale vald		
Flere gapahuker	Dpp	Lokale vald		
Overnattingsmuligheter / Pakketilbud fiske	Dpp	Lokale vald		
Fiskeplass for funksjonshemmede	Dpp	DF / Lokale vald		
Sette opp infotavler med "skjellprøvestasjoner" og søppeldunker	Dpp	DF/ Lokale vald		
Vurdere behov for flere parkeringsplasser	Dpp	DF / Lokale vald		
Forbedre skilting, oppmerking... Navn på fiskeplasser	DPP	DF / Lokale vald		

Referanser

- Anonym. 2015. Status for norske laksebestander i 2015. Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr 8. 300 s.
- Anonym. 2015. Rømt oppdrettslaks i vassdrag. Rapport fra det nasjonale overvåkingsprogrammet 2014. Fisken og havet, særnr. 2b–2015.
- Elan, S.D. & Lura, H. 2007. Kartlegging av vandringshindre i Dirdalselva. Ambio Miljørådgivning.
- Elan, S.D. & Lura, H. 2007. Kartlegging av vandringshindre i Dirdalselva. Ambio Miljørådgivning. Rapport nr. 15412-1. 15 s. Rapport nr. 15412-1. 15 s.
- Enge, E. 2014. Fiskeundersøkelser i Rogaland – summarisk rapport over undersøkelsene i 2013. Miljønotat nr. 1 -2014. Fylkesmannen i Rogaland.
- Enge, E. 2015: Fiskeundersøkelser i Rogaland i 2014 (prosjektrapport, oppdragsgiver: Fylkesmannen i Rogaland)
- Hindar, K., Diserud, O., Fiske, P., Forseth, T., Jensen A.J., Ugedal, O., Jonsson, N., Sloreid, S.-E., Arnekleiv, J.V., Saltveit, S.J., Sægrov, H. & Sættem, L.M. 2007. Gytebestandsmål for laksebestander i Norge. NINA Rapport 226. 78 s.
- Kildal, T. 1982. Fiskeribiologiske undersøkingar i Dirdalsvassdraget – Konsekvensar av reguleringsinngrep på fiskebestanden.
- Kålås, S. & K. Urdal. 2005. Overvaking av lakselusinfeksjonar på tilbakevandra sjøaure i Rogaland og Hordaland sommaren 2005. Rådgivende Biologer AS. Rapport 855, 28 sider.
- Lien, L., Raddum, G. G., and Fjellheim, A. 1992. Critical loads of acidity to freshwater -- fish and invertebrates. Naturens Tålegrense Fagrapport 23, Norwegian Institute for Water Research, Oslo. 36 pp.
- Mack Berger, H. 2011, Giljajuvet kraftverk – Forslag til avbøtende tiltak for fisk. Notat fra Sweco Norge AS.
- Skoglund, H., Wiers, T., Straume, E.S., Lehmann, G.B. & Pulg. U. 2014. Gytefisktelling og kartlegging av habitatforhold for laks og sjøaure i Dirdalselva 2013-2014. Notat fra Uni Research Miljø 25.09.2014.
- Skoglund, H., Barlaup, B.T., Lehmann, G.B., Normann, E.S., Wiers, T. Skår, B., Pulg, U., Vollset, K.W., Velle, G., Gabrielsen S.-E. & Stranzl. S. 2015. Gytefisktelling og registrering av rømt oppdrettslaks i elver på Vestlandet høsten 2014. LFI-rapport nr. 242.
- Urdal, K. 2014. Analysar av skjellprøver fra Rogaland 2013. Rådgivende Biologer rapport nr. 1894.

Nyttig informasjon

Samling av lenker

Lakse-og innlandsfiskeloven:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-05-15-47?q=laks>

Vannressursloven :

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-11-24-82>

Vannforskriften

<http://miljojuss.no/lovverket/vanndirektivet/>

Inngrep i vassdrag / Kantvegetasjon:

http://media.wix.com/ugd/547b70_886e5e01024d41baba826fc197eac02f.pdf

http://media.wix.com/ugd/547b70_486833d0d70248cfa9884b52cddbcbad8.pdf

http://media.wix.com/ugd/547b70_cecc85d81e9142e3b70c7c5306385abd.pdf

http://media.wix.com/ugd/547b70_0801ba57bdb34d048f9c728ddd2b79af.pdf

Nydyrkingsforskriften

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1997-05-02-423>

Kultiveringsplan (utkast)

http://media.wix.com/ugd/547b70_46f5bc6ffaf5483dba503af9cc648bf6.pdf

GJELDENE FISKEREGLER FOR DIRDALSELVA (pr. 2015)

<http://www.dirdalselva.no/#!fiskekort/c20nd>